

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 20.03.2001
KOM(2001) 144 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-
PARLAMENTET**

**Statistiske oplysninger til brug for indikatorer til overvågning af integreringen af
miljøhensyn i den fælles landbrugspolitik**

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

Statistiske oplysninger til brug for indikatorer til overvågning af integreringen af miljøhensyn i den fælles landbrugspolitik

1. MANDATET

Det er på flere møder i Det Europæiske Råd¹ blevet bekræftet, at der er en forpligtelse til at integrere miljøhensyn i EU-politikken på alle områder og til at drage omsorg for, at denne politik bidrager til en bæredygtig udvikling. I en meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet, KOM (2000) 20 "Indikatorer for integrering af miljøhensyn i den fælles landbrugspolitik", opstilles rammerne for udformningen af indikatorer til overvågning af, om strategien for integrering af miljøhensyn i landbrugs- og landdistriktpolitikken i EU er effektiv. I meddelelsen understreges det, at der er behov for hensigtsmæssige og pålidelige statistiske oplysninger, som kan danne grundlag for disse indikatorer, og der gives (i afsnit 4.2) tilsagn om, at der vil blive udarbejdet endnu en meddelelse om dette spørgsmål.

Denne meddelelse er udarbejdet til opfyldelse af dette tilsagn. Den indgående drøftelse i den tidligere meddelelse og i den strategi, der blev vedtaget i Rådet i november 1999, vil ikke blive gentaget, og det samme gælder spørgsmålet om bæredygtighed, som Kommissionen vil behandle i en særskilt meddelelse specielt om bæredygtig landbrug. Følgerne for miljøet uden for EU, herunder særlig i udviklingslandene, falder uden for denne meddelelse og behandles ikke her. I meddelelsen fokuseres der på de data, der er nødvendige for at kunne udforme de indikatorer, der allerede er fastlagt i KOM (2000) 20, og på de skridt, der påtænkes for at levere disse data. Som det er tilfældet med hele Kommissionens virksomhed, afhænger resultaterne heraf af engagementet og ressourcerne ikke alene i Kommissionen, men også i medlemsstaterne, som er Kommissionens vigtigste partnere i det europæiske statistiske system.

Europa-Parlamentet og Rådet opfordres til at overveje forslagene i denne meddelelse og til at give Kommissionen mandat til at fortsætte arbejdet på området.

---

¹ Det Europæiske Råd opfordrede på sit møde i Cardiff i juni 1998 alle Rådets relevante fagsammensætninger til at fastlægge deres egne strategier for miljøintegration og bæredygtig udvikling inden for deres respektive områder. Det opfordrede blandt andre landbrugsministrene til at indlede denne proces. Det Europæiske Råd i Wien i december 1998 bekræftede forpligtelsen til at integrere miljøhensyn og bæredygtig udvikling i EU-politikken på alle områder. Rådet (landbrugsministrene) blev opfordret til at fortsætte sit arbejde med henblik på at fremlægge en overordnet strategi, herunder også en tidsplan for yderligere foranstaltninger og en række indikatorer, på Det Europæiske Råds møde i Helsingfors. Det Europæiske Råd i Köln i juni 1999 fortsatte arbejdet, og Det Europæiske Råd i Helsingfors (december 1999) krævede, at der på Det Europæiske Råd i juni i 2001 bliver forelagt samlede strategier med en tidsplan for yderligere foranstaltninger og et sæt indikatorer.

2. LANDBRUG OG MILJØ

Landbruget indgår på mange måder i et samspil med miljøet. Landskabet i Europa er gennem århundreder blevet formet af landbruget, og der er en kompleks og nær symbiose mellem landmænd og miljø. Landbruget, som er den største bruger af arealer og fødevarerleverandør i EU, er i høj grad afhængig af sunde økosystemer for at kunne fungere godt og effektivt. Landmændene er landdistrikternes, økosystemernes og landskabernes vogtere. Ødelagte økosystemer kan resultere i vandforurening, insektplage, spredning af plante- og dyresygdomme, oversvømmelse, forringelse af jordens frugtbarhed osv. Den politiske udfordring består i at beskytte økosystemerne, samtidig med at det får de mindst mulige uønskede konsekvenser såvel indenfor som udenfor sektoren. Det betyder, at den virksomhed, der beskytter og plejer miljøet (en virksomhed som landbrugssektoren i egen interesse selv i vidt omfang praktiserer), skal fremmes og støttes, og at den virksomhed, der har negative virkninger, skal bekæmpes.

I november 1999 vedtog Rådet (landbrug) en strategi til integrering af miljøkrav i den fælles landbrugspolitik gennem Agenda 2000-reformerne. I strategien opstilles der mål for vand, landbrugskemikalier, arealanvendelse og jordbund, klimaændringer og luftkvalitet såvel som landskaber og biodiversitet.

3. INDIKATORER

Der skal opstilles detaljerede politiske mål, og det skal måles, hvorvidt der gøres fremskridt hen imod virkeliggørelsen af disse mål.

Der er derfor behov for pålidelige indikatorer:

- til at overvåge og vurdere de miljøhensyn, der tages i landbrugspolitikken og -programmerne, og for at kunne stille baggrundsinformation til rådighed til brug for udviklingen i landdistrikterne generelt
- til at indkredse miljøspørgsmål i forbindelse med europæisk landbrug
- til at bidrage til udarbejdelse af programmer, der vedrører miljøspørgsmål på landbrugsområdet
- til at forstå forbindelserne mellem landbrugets produktionsmetoder og miljøet.

Kommissionens arbejde bygger på det arbejde, der er udført i OECD², idet der er foretaget en tilpasning og udvidelse med henblik på det europæiske landbrugssystem. Kommissionens arbejde går videre, for så vidt som man forsøger at fastlægge ikke kun de nødvendige indikatorer, men også de metodologier, der skal anvendes, samt eventuelle datakilder og dataindsamlingsmetoder, således at indikatorerne for EU-landene er harmoniserede og sammenlignelige.

Hovedkriterier for valg af landbrugsmiljøindikatorer:

---

² Nærmere oplysninger findes i OECD-publikationen "Environmental Indicators for Agriculture": bind 1: Concepts and framework, OECD 1997; bind 2: Issues and Design, OECD 1999; bind 3: Methods and Results (forventes at udkomme i 2001).

- *politisk relevans* – de vigtigste miljøspørgsmål skal være omfattet
- *reaktionsevne* – tilstrækkelig hurtig ændring som reaktion på aktionen
- *analytisk forsvarlighed* – videnskabeligt baseret
- *målbarhed* – gennemførlig i form af disponible, allerede eksisterende eller planlagte data
- *forståelighed* – vigtige oplysninger skal formidles på en sådan måde, at de er entydige og let forståelige
- *omkostningseffektivitet* – omkostningerne skal stå i forhold til værdien af de oplysninger, der opnås.

I KOM (2000) 20 fremlægges et første sæt indikatorer, og der foreslås områder, hvor der er behov for indikatorer. De anføres sammen med supplerende oplysninger i et skema i slutningen af nærværende meddelelse. Indikatorerne er udviklet i forskellig grad, og de kan opdeles i fire grupper.

- (a) Første gruppe omfatter indikatorer, for hvilke det umiddelbart er klart, hvilke statistiske data der bør indsamles.
- (b) Hvad angår anden gruppe er statistikker ikke en egnet informationskilde, selv om statistikere ved at strukturere og integrere data fra forskellige kilder kan bidrage til at danne et generelt billede.
- (c) I tredje gruppe er indikatorerne endnu ikke tilstrækkeligt veldefinerede til, at de mest egnede data kan fastlægges.
- (d) Hvad angår fjerde gruppe er der behov for indikatorer, men der har endnu ikke kunnet fastlægges en indikator. Der kan endnu ikke gives anbefalinger med hensyn til databehovet.

Udfordringen er for øjeblikket i) at levere de input, der er nødvendige for at kunne beregne og ajourføre fastlagte indikatorer. Dette skal ske ved at fremskaffe og integrere data fra statistikker og administrative informationskilder samt informationskilder om miljøspørgsmål inden for en egnet analytisk ramme og ii) mere klart at definere indikatorerne i tredje og fjerde gruppe.

I denne meddelelse undersøges de databehov, der kan fastlægges uden videre (gruppe a), og der fremsættes en række forslag til behandling af spørgsmål i gruppe b og c.

Der vil i første række blive anvendt eksisterende kilder til levering af data til indikatorer. Dernæst vil der i det omfang, det er muligt, blive hentet supplerende oplysninger ved at udvide anvendelsesområdet for eksisterende statistiske eller administrative datasæt. Kun når behovene ikke kan opfyldes ved hjælp af disse muligheder, vil der blive indsamlet nye data.

4. EKSISTERENDE STATISTIKKER OG ANDRE KILDER MED RELEVANTE OPLYSNINGER

Det europæiske statistiske system (ESS), der består af Eurostat og de relevante myndigheder i medlemsstaterne, sikrer, at de politiske beslutningstageres behov for statistiske oplysninger opfyldes. Data, der afledes af forvaltningsprocedurer, frembyder en rig informationskilde, selv om der kan være behov for en betydelig indsats for at sikre, at disse oplysninger integreres korrekt i et statistisk miljø. Geo-spatiale redskaber kan anvendes til at integrere statistiske og administrative data og miljødata (om jordbund, overfladedække, indvinding, floder, klima osv.) i en egnet analytisk ramme og til at levere relevante indikatorer. Resultaterne af ESS's virksomhed er let tilgængelig i Kommissionen, hvorimod væsentlige detaljerede oplysninger, der indsamles til administrativ formål, for øjeblikket ikke er til rådighed til fællesskabsformål eller ligefrem er ukendt på EU-plan. På dette område gøres der fremskridt ved indsamling af oplysninger fra både lokale (sub-regionale) og nationale og regionale undersøgelser af landbrugets produktionsmetoder.

Som led i ESS udarbejdes et sæt grundlæggende data, som kan kombineres på forskellig måde til fremstilling af en række indikatorer, der kan ændres alt efter de politiske behov. Der vil derfor især blive lagt vægt på:

- levering af data på lokalt plan, som kan kombineres til en række forskellige geografiske områder, f.eks. flodbækkener, sårbare områder osv.
- levering af nye data ved hjælp af eksisterende undersøgelser, da dette er omkostningseffektivt og sikrer, at dataene kan sammenlignes med andre undersøgelsesdata.

4.1. Datakilder

4.1.1. Undersøgelserne af landbrugsbedriftenes struktur

Siden 1966/67 er der hvert andet eller tredje år blevet gennemført en undersøgelse af landbrugsbedriftenes struktur. Undersøgelsen omfatter alle EU-lande og dækker en lang række områder, som gør det muligt at analysere sammenhængen mellem de enkelte kendetegn. Næste undersøgelse vil finde sted i 2003. Hvert tiende år foretages en totaltælling, som kan danne grundlag for en detaljeret geografisk analyse.

4.1.2. Statistikker over den animalske og vegetabiliske produktion og lign.

Som led i det europæiske statistiske system, har man lang erfaring med udarbejdelse af statistikker over den animalske og vegetabiliske produktion og over priserne på produkterne. Der findes derfor lange tidsrækker over husdyrenes antal og sammensætning, høstareal og landbrugsprodukter samt over de tilsvarende produktpriser.

4.1.3. Skovbrugsstatistikker

En stor del af skovbrugsvirksomheden står i forbindelse med landbrugsbedrifter og har entydige miljømæssige konsekvenser. En meddelelse (KOM (1998) 649) om en

skovbrugsstrategi blev efterfulgt af en rådsresolution³ om samme emne. Der er behov for yderligere indikatorer for at sikre en passende overvågning af denne strategi under hensyntagen til arbejdet vedrørende kriterier og indikatorer for bæredygtig forvaltning af skove. Dette arbejde er bl.a. blevet udført i forbindelse med opfølgningen af ministerkonferencerne om beskyttelse af skove i Europa.

4.1.4. *Statistikker over arealanvendelsen*

LUCAS-projektet (Land Use/Cover Area Frame Statistical Survey) vil give detaljerede oplysninger i geografisk sammenhæng til brug for landbrugs- og miljøanalyser. De første resultater vil vedrøre 2001, og værdien af dette redskab vil klart vise sig, når oplysninger fra efterfølgende undersøgelser giver et klart billede af udviklingstendenserne inden for landbrug og miljø.

4.1.5. *Spørgeskema til miljøstatistik*

Som led i det europæiske statistiske system indsamles de vigtigste miljøstatistikker hvert andet år i samarbejde med OECD ved hjælp af et fælles spørgeskema. Et samarbejde med Det Europæiske Miljøagentur og FN-agenturer sikrer, at arbejdet på dette område er sammenhængende.

4.1.6. *Informationsnettet for landøkonomisk bogføring (INLB)*

EU's informationsnet for landøkonomisk bogføring blev oprettet i 1965⁴ for at indsamle regnskabsdata til fastlæggelse af indkomster og til analyse af landbrugsbedriftenes økonomiske forhold. Det er baseret på en stikprøve på 60 000 bedrifter.

4.1.7. *Det integrerede forvaltnings- og kontrolsystem*

Dette system⁵ integrerer kontrollen af EF-støtteordninger og leverer en række administrative data, der potentielt vil kunne bruges til landbrugsmiljøindikatorer. Det undersøges for øjeblikket, hvordan denne kilde bedst kan udnyttes (ny lovgivning vil være påkrævet).

4.1.8. *Udviklingsprogram for landdistrikterne*

Kontrollen med og evalueringen af udviklingsprogrammerne for landdistrikterne⁶ er til dels baseret på fælles indikatorer, hvoraf flere vedrører specifikke miljøforanstaltninger på landbrugsområdet⁷ eller miljøaspekter af andre udviklingsforanstaltninger i landdistrikterne. Kontrollen vedrører de direkte resultater af programmet, mens man i forbindelse med evalueringen undersøger resultaterne/konsekvenserne for f.eks. biodiversitet, landskaber og naturressourcer som f.eks. vand og jordbund. Disse indikatorer dækker programområdet og vedrører

---

³ Rådets resolution 1999/C 56/01 af 15.12.1998, EFT C 56 af 26.2.1999.

⁴ Rådets forordning (EØF) 79/65 af 15.6.1965, EFT 109 af 23.6.1965.

⁵ Rådets forordning (EØF) nr. 3508/92 af 27.11.1992, EFT L 355 af 5.12.1992.

⁶ Rådets forordning (EF) nr. 1257/1999 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget (EUGFL) (EFT L 160 af 23.6.1999, s. 80) og Kommissionens forordning (EF) nr. 1750/1999 af 23.07.1999, om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) nr. 1257/99 (EFT L 214 af 13.8.1999, s. 31).

⁷ Tidligere forordning nr. 2078/98.

især de direkte og indirekte målgrupper. Ved hjælp af fælles evalueringsindikatorer er det muligt at besvare en række forud fastlagte spørgsmål gennem en række bedømmelseskriterier.

Udviklingsprogrammerne for landdistrikterne leverer derved landbrugsmiljøindikatorer for de pågældende områder, men det er dog nødvendigt at tilføje data fra andre kilder om baggrunden (f.eks. landbrugsmiljøindikatorer for det samlede landbrugsareal i sektoren/regionerne), for at sammenligne udviklingen som følge af programmet med de generelle udviklingstendenser.

4.1.9. Andre administrative kilder

Et betydeligt antal potentielt nyttige data fremkommer som et biprodukt af Fællesskabets lovgivningsprocedure. Ikke alt er for øjeblikket tilgængeligt for Kommissionens tjenestegrene. Omkostningerne og fordelene ved anvendelsen (identificering og erhvervelse af de relevante data; integrering med andre data) undersøges for øjeblikket.

4.2. Forsknings- og udviklingsaktiviteter i EU

4.2.1. Det Fælles Forskningscenter (FFC)

FFC udfører forskning til støtte for EU-politikken. "Agri-Environment Cluster" leverer videnskabelig og teknisk ekspertise til støtte for vurdering, kvantificering og overvågning af udviklingen af landbrugsmiljøindikatorer.

FFC har derfor udviklet en fælles europæisk geomiljødatabase for jordbund, overfladedække, indvindingsområder, flodnet og klima, der skal kombineres med administrative statistikker. Databasen er specielt baseret på spatialmodelredskaber (GIS).

4.2.2. Fællesskabets rammeprogrammer for forskning

Der er under flere FTU-rammeprogrammer ydet støtte til forskningsaktiviteter med det formål at forbedre vor viden om forholdet mellem landbrug og miljø og for at udvikle indikatorer. Bl.a. følgende emner er blevet behandlet: ørkendannelse, jorderosion, gødningsstoffers og pesticiders indvirkning på naturressourcerne, landskaber og biodiversitet samt landbrugets drivhusgasemissioner. Der kan under det nuværende femte rammeprogram ydes en sådan støtte, især under nøgleaktionerne "Bæredygtigt landbrug, fiskeri og skovbrug" og "Global forandring, klima og biologisk diversitet" og under de generiske forskningsaktiviteter vedrørende "Samfundsøkonomiske miljøaspekter".

4.2.3. Det Europæiske Miljøagentur

Miljøagenturet er gennem dets specialiserede temacentre den førende institution hvad angår indsamling af oplysninger om emissioner, overfladedække, vandkvalitet og natur- og biodiversitet. Især CORINE-fortegnelsen over overfladedække danner grundlag for at udarbejde statistikker på et mere detaljeret fysisk plan og er samtidig kilde til grundlæggende data til brug for udformningen af indikatorer på landbrugsændringer.

4.2.4. TAPAS

TAPAS-programmet (tekniske handlingsprogrammer til forbedring af landbrugsstatistikken) fremmer forbedringer i Fællesskabets landbrugsstatistiske system. Et af støtteområderne er landbrugsmiljøindikatorer.⁸

5. INDIKATORER⁹:

5.1. Indikator 1: Område, der er omfattet af støtte til miljøvenligt landbrug (gruppe b)

Baggrund: Der skal i henhold til Rådets forordning (EF) nr. 1257/99 udarbejdes programmer til fremme af miljømæssigt landbrug.

Indikator: *De landbrugsarealer, der er omfattet af landbrugsmiljøprogrammer i henhold til forordning (EF) nr. 1257/99, klassificeres efter virksomhedens art.*

Forslag: Der er ikke behov for indsamling af nye data.

5.2. Indikator 2: God landbrugspraksis på regionalt plan (gruppe b)

Baggrund: Produktionsmetoderne har direkte indvirkning på miljøet. Der er derfor behov for oplysninger på regionalt plan om produktionsmetoderne. I alle medlemsstater findes der regler for god landbrugspraksis både på nationalt og regionalt plan. Der er dog behov for en konsolidering af den nuværende dokumentation.

Indikator: *Antal bedrifter, der overholder de regionale standarder for god landbrugspraksis.* Der er fastlagt minimumsstandarder i Kommissionens forordning nr. 1750/1999.

Forslag: Det skal desuden dokumenteres, hvilke regioner der har opstillet særlige regler for god landbrugspraksis, som er mere vidtgående end kravene i fællesskabslovgivningen. Der skal udarbejdes et system til regelmæssig indsamling af oplysninger om den fulgte praksis med henblik på at overvåge udviklingstendenserne.

5.3. Indikator 3: Miljømål på regionalt plan (gruppe d)

Der er behov for yderligere arbejde til udvikling af denne indikator. Man kunne f.eks. fastlægge, hvilke regioner der har opstillet miljømål, og ved hjælp af administrative eller statistiske data måle, i hvilket omfang disse mål er nået.

5.4. Indikator 4: Områder under naturbeskyttelse (gruppe b)

Baggrund: En del landbrugsjord er undergivet restriktioner med hensyn til, hvad der må produceres, og hvilke metoder der må anvendes, da arealet udgør en del af et

---

⁸ Rådets beslutning 96/411/EF af 25. juni 1996 om forbedring af Fællesskabets landbrugspolitik, EFT L 162 af 1.7.1996, senest forlænget ved Europa-Parlamentets og Rådets beslutning 2298/2000 af 28.9.2000, EFT L 263 af 18.10.2000.

⁹ Bemærkninger til indikatorsættet i KOM(2000) 20, punkt 3.3.2. Grupperne er beskrevet i punkt 3 ovenfor.

naturbeskyttelsesområde f.eks. som led i Natura 2000 eller frivillige aftaler. Landbrugerne kan få kompensation for disse restriktioner.

Indikator: *Areal og andelen af den landbrugsjord, der er omfattet af sådanne restriktioner, klassificeret efter landbrugsjordens art (jf. indikator 26).*

Forslag: Anvendelse af oplysninger fra forvaltningen af Natura 2000 om udviklingsprogrammerne for landdistrikterne, i første omgang som led i en pilotundersøgelse. Det vil blive undersøgt, om der kan udarbejdes en klassifikation efter restriktionens og programmets art.

5.5. Indikator 5: Markedssignaler: Prisstøtte til økologisk landbrug (gruppe a)

Baggrund: Forskellen mellem markedspriserne på konventionelle produkter og økologiske produkter er en indikator for prisstøtten til økologiske produkter. Et andet aspekt i forbindelse med omstillingen til økologisk landbrug er økologiske landbrugerers indkomst.

Indikator: *1) Indeks for forholdet mellem priserne på økologiske produkter og priserne på konventionelle produkter og 2) økologiske landbrugsbedrifters økonomiske resultater sammenlignet med bedrifter af samme størrelse i samme område.*

Forslag: Pilotprojekter 1) anvendelse af landbrugsprisstatistikkerne til at skelne mellem økologiske produkter og konventionelle produkter, 2) undersøgelse af, hvorvidt INLB-data giver tilstrækkelige oplysninger til beregning af indikator 2.

5.6. Indikator 6: Teknologi og kvalifikationer: landbrugerens uddannelsesniveau (gruppe a/c)

Baggrund: Mere teknologi og flere kvalifikationer må forventes at føre til en mere effektiv produktionsproces, som viser sig ved større produktivitet, bedre arbejdsvilkår og produktkvalitet, hvilket igen har en virkning på miljøet.

Indikator: *Uddannelse af landbrugere i miljøvenligt landbrug*

Forslag: Bedriftsindehavernes uddannelsesniveau fremgår af undersøgelserne af landbrugsbedrifternes struktur. Dog registreres hverken hvornår uddannelsen fandt sted, eller hvor gammel bedriftsindehaveren var på dette tidspunkt. Der bør foretages en pilotundersøgelse med henblik på en videreudvikling af oplysningerne fra undersøgelserne af landbrugsbedrifternes struktur suppleret med spørgsmål om landbrugerens virksomhed til fremme af miljøet.

5.7. Indikator 7: Område med økologisk landbrug (gruppe a/b)

Baggrund: Økologisk landbrug indebærer en mindre intensiv udnyttelse af jorden, en mere varieret dyrkningsmetode samt væsentlige begrænsninger i anvendelsen af gødningsstoffer og pesticider. I Rådets forordning (EØF) nr. 2092/91 opstilles der strenge krav, som producenterne skal opfylde, for at landbrugsprodukter i EU kan markedsføres som økologiske.

Indikator: *Område med økologisk landbrug:* Denne oplysning kan fås fra det fakultative spørgeskema, der er udarbejdet for at få et fælles sæt oplysninger til overvågning af gennemførelsen af forordningen.

Forslag: Spørgeskemaet vil blive gennemgået for at efterprøve dækningsområdet og for at fastslå, om de svar, der gives på frivillig basis på alle dele af spørgeskemaet, giver hensigtsmæssige oplysninger, eller om nogle dele af spørgeskemaet bør være obligatorisk.

5.8. **Indikator 8: Anvendte mængder N- og P-gødning (gruppe a)**

Baggrund: Risikoen for negative indvirkninger på menneskers sundhed og på miljøet som følge af anvendelsen af gødningsstoffer i landbruget kan stige i takt med øget forbrug af gødningsstoffer, især hvor den tilførte mængde næringsstoffer er større end afgrødernes evne til at optage stofferne.

Indikator: *Anvendelsen af gødningsstoffer efter afgrøde og region.*

Forslag: Denne indikator bør behandles i forbindelse med indikator 18.

5.9. **Indikator 9: Forbrug af pesticider (gruppe a/c)**

Baggrund: Anvendelsen af pesticider bør ikke indebære uacceptable risici for menneskers sundhed og for miljøet. Risiciene varierer betydeligt fra den ene pesticid til den anden, alt efter hvilke egenskaber deres aktive bestanddele har (dvs. giftighed og persistens), og hvordan de anvendes (dvs. anvendte mængder, anvendelsesperiode og -metode, afgrødens art og jordbundstype).

Indikator: Der kan tænkes to supplerende indikatorer: 1) *indeks for anvendelsen af pesticider*, vægtet således, at der tages hensyn til forskellige typer giftighed, anvendelsesmønstre osv. 2) *anvendelsen af pesticider*, klassificeret efter iboende egenskaber f.eks. giftigheden for andre arter end målarterne, langtidsvirkninger, miljøbestandighed osv.

Forslag: 1) Fortsat indsamling af data om anvendelsen af de enkelte herbicider, fungicider og insekticider fra de største pesticidproducenter og, hvor de foreligger, fra medlemsstaterne. Tilskyndelse af medlemsstaterne til gennem TAPAS-programmet at supplere disse data med data fra direkte landbrugsundersøgelser.

2) Udarbejdelse af pesticidklasser baseret på de aktive stoffers særlige kendetegn. (Dette kunne være genstand for et forskningsprojekt).

5.10. **Indikator 10: Vandudnyttelsesintensitet (gruppe a)**

Baggrund: I lande med tørre vækstperioder kan anvendelse af vand til kunstig vanding medføre, at begrænsede vandressourcer belastes. De dyrkede afgrøder bør afspejle klimaet og vandressourcerne, og der bør anvendes hensigtsmæssige vandingsteknikker (f.eks. drypvanding) for at forøge effektiviteten og for at mindske vandtabet.

Indikator: *Vandforbrug til produktion af kunstigt vandede afgrøder, pr. 1 000 EUR.*

Forslag: Der findes for øjeblikket ingen datakilder. Data om vandkøb/vandanvendelse kunne indarbejdes i INLB, idet man begynder med medlemsstater, hvor der allerede foreligger data. Det vil eventuelt være nødvendigt at udvikle særlige undersøgelser af vandanvendelsen.

5.11. Indikator 11: Energiforbrug (gruppe a)

Baggrund: For at nedbringe CO₂-emissionerne skal alle sektorer i samfundsøkonomien anvende energi rationelt og forbedre energieffektiviteten.

Indikator: *Årligt energiforbrug efter brændselstype.* De foreliggende data om landbrugets energiforbrug er stort set begrænset til olieprodukter, da dataene let kan udskilles på grund af de særlige afgiftsordninger for landbrugets dieselforbrug. Landbrugets øvrige brændselsforbrug består hovedsagelig af elektricitet og i nogle lande af naturgas.

Forslag: I INLB indsamles der oplysninger om de samlede udgifter til brændsel, men uden nærmere oplysninger om indkøbte brændselsarter og -mængder. INLB kan udvides til også at omfatte de manglende oplysninger, idet man begynder med de medlemsstater, hvor disse data allerede foreligger.

5.12. Indikator 12: Arealanvendelse: topologiske ændringer (gruppe b)

Baggrund: Udviklingsaktiviteter har en betydelig indvirkning på miljøet og landskabet. Udviklingen skyldes behovet inden for de enkelte sektorer (landbrug, transport, byudvikling, energiproduktion og -distribution, industri osv.) og har en lang række indvirkninger (på naturlige levesteder (habitater), planteliv, overflade- og grundvand, landskaber osv.)

Indikator: Fortegnelse over *udviklingen efter art og sted.*

Forslag: En stor del af udviklingsarbejdet modtager støtte fra det offentlige (på lokalt eller nationalt plan eller på EU-plan), og størstedelen er reguleret ved lovgivning. Der findes derfor administrative optegnelser over stedet for og arten og omfanget af disse ændringer. Der er behov for en pilotundersøgelse for at fastslå, om disse optegnelser kan anvendes, og det vil sandsynligvis være påkrævet at udstede retsfor skrifter, for at de kan anvendes til statistiske formål.

5.13. Indikator 13. Arealanvendelse: mønstrene i den animalske/vegetabiliske produktion (gruppe a/c)

Baggrund: Det er den enkelte landbruger alene, der træffer afgørelse om husdyrbestanden og om driften af de enkelte marker. Ændringer i arealanvendelsen kan få indvirkning på miljøet (på naturlige levesteder (habitater), landskaber osv.), selv om der ofte kun er ringe dokumentation for indvirkningen, og den nærmere baggrund for det meste er ukendt.

Indikator: På grundlag af en (endnu ikke udarbejdet) fællesskabsklassifikation over landbrugets produktionsmetoder og strategier fastlægges *den enkelte bedrifts andel af den enkelte kategori i klassifikationen*, eventuelt udvidet til at omfatte al virksomhed i landdistrikterne.

Forslag: Nogle medlemsstater har allerede som led i den nationale eller lokale politik foretaget undersøgelser for at klassificere landbrugets strategier og produktionsmetoder. Ved en videreudvikling af metodologierne og dataene gennem en pilotundersøgelse vil de indvundne erfaringer kunne konsolideres.

5.14. Indikator 14: Drift: se også indikator 2 (gruppe d)¹⁰

Der er behov for yderligere arbejde for at fastlægge denne indikator.

5.15. Indikator 15: Tendenser: intensivering/ekstensivering/specialisering (gruppe a/c)

Baggrund: Specialisering af bedrifterne medfører stordriftsfordele både hvad angår produktion og transportomkostninger. Intensiveringen forbedrer bedrifternes levedygtighed og sikrer beskæftigelsen. Kombinationen af større specialisering og intensivering medfører imidlertid større fare for miljøet og andre former for risici, og det medfører mindre variation. I betragtning af de medvirkende eksterne faktorer bør vurderingen vedrøre hensigtsmæssige fysiske enheder (f.eks. flodbækkener, områder med arbejdskraft, fødevarerindustriens beliggenhed).

Indikator: Da intensiveringen kan vedrøre alle produktionsfaktorer, er *antallet af mulige indikatorer stort*. F.eks. kan *forholdet mellem antal husdyr og foderarealer* være hensigtsmæssigt for nogle former for husdyrbrug.

Forslag: Ved hjælp af fællesskabsklassifikationen af landbrugsbedrifter kan de forskellige aspekter af intensiveringen og specialiseringen af landbrugsbedrifter og produktionsområder fastlægges og måles. En forbedring af klassifikationen vil give mere detaljerede oplysninger om den geografiske fordeling af de forskellige bedriftstyper og om deres drift. Ved at sammenholde produktionsdataene og dataene fra strukturundersøgelserne og INLB vil der kunne udarbejdes en hensigtsmæssig klassifikation. Det vil ikke medføre, at der skal indsamles nye data, men en pilotundersøgelse vil kunne give de nødvendige oplysninger til et bedre valg af egnede indikatorer.

5.16. Indikator 16: Tendenser: specialisering/diversificering (gruppe a)

Baggrund: Diversificering af virksomheden er en mellemlang strategi til risikostyring. Diversificeringen kan være ren landbrugsmæssig, kan omfatte ikke-landbrugsmæssig virksomhed på bedriften eller virksomhed uden for bedriften inden for landbrugssektoren eller i andre sektorer. Selv om det måske kun har begrænset indvirkning på indkomsten, kan disse strategier have positiv indvirkning på bedriftens levedygtighed.

Indikator: *Betydningen af forskellige kategorier i fællesskabsklassifikationen. Andelen af landbrugere med anden indkomst. Forholdet mellem landbrugeres indkomst fra landbrugsvirksomhed/anden virksomhed.*

---

¹⁰ De nødvendige indikatorer i forbindelse med indikatorområde 14, 30 og 31 er endnu ikke fastlagt og behandles derfor ikke i denne meddelelse.

Forslag: Der er behov for yderligere spørgsmål i forbindelse med strukturundersøgelserne for at måle omfanget af virksomhed uden for bedriften (og ikke kun om den finder sted). Statistikker over landbrugshusholdningernes indkomst, der er tilstrækkeligt detaljeret til at måle den indvirkning virksomhed uden for bedriften har på bedriftens levedygtighed, vil være et vigtigt bidrag til dette arbejde.

5.17. **Indikator 17: Tendenser: marginalisering (gruppe a/c)**

Baggrund: Marginalisering kan defineres som bedrifternes manglende evne til at give en acceptabel indkomst. Det kan skyldes en forringelse af det økonomiske eller fysiske miljø og kan føre til øget risiko for, at der ikke længere drives landbrugsvirksomhed på den på gældende bedrift.

Indikator: *Antallet af bedrifter med og uden efterfølger og udviklingen heri.* Infrastrukturen (tjenesteydelser, administration, kommunikation osv.) kan også bidrage til denne indikator.

Forslag: En stor del af de nødvendige oplysninger fås fra strukturundersøgelserne. Hensigtsmæssige (detaljerede) geografiske oplysninger kan fås ved en omgruppering af disse data. Dette kan suppleres med nationale oplysninger om infrastruktur og eventuelt ved hjælp af supplerende spørgsmål i forbindelse med strukturundersøgelserne. Det vil være nødvendigt at validere forslaget ved en pilotundersøgelse.

5.18. **Indikator 18: Jordens næringsstofsbalance, herunder indikator 8: gødningsforbrug (gruppe a)**

Baggrund: Næringsstoffer er vigtige for planternes vækst. Anvendes de i for store mængder, kan de blive skyllet ud i overfladevand og/eller sive ned i grundvand med det resultat, at nitratindholdet stiger til et uacceptabelt niveau. Jordens næringsstofbalance er den mest hensigtsmæssige metode til at beregne overdrevent brug af næringsstoffer. Der kan udledes hensigtsmæssige data fra strukturundersøgelserne. Der kan imidlertid kun fås reel indsigt på regionalt og lokalt plan samt vedrørende flodbækkener.

Indikator: *Jordens næringsstofbalance* defineres som den *samlede tilførsel af næringsstoffer* (organiske og mineralske gødningsstoffer, tilførsler fra atmosfæren, binding i bælgeplanter) *minus planternes optagelse* (herunder fjernelse ved græsning).

Forslag: 1) Der foreligger næringsstofbalancer på NUTS 2-niveau, men der er behov for yderligere arbejde for at løse nogle metodologiske problemer:

a) Gødningsstoffer: der findes tal for salg af mineralske gødningsstoffer efter lande, men det er problematisk at henføre dem til regioner. Landbrugere i INLB-panelet giver oplysninger om udgifterne til gødningsstoffer. Disse oplysninger kunne udvides til også at omfatte indkøbte mængder, opdelt efter gødningsstoffets art (N, P), og idet man begynder med de medlemsstater, hvor der allerede foreligger data.

b) Husdyrgødning: gødningskoefficienterne varierer meget fra det ene land til det andet på grund af forskellige målemetoder og metoder til opstilling af modeller.

c) Optagelsen efter afgrøder: der er behov for bedre modeller til beregning af det kvælstof (N), der fjernes ved optagelse i foderafgrøder og gennem græsning.

2) Der foreslås et pilotprojekt for at afprøve, om det er muligt at udvikle redskaber til beregning af balancer for flodbækkener og afvandringsområder.

5.19. Indikator 19: Methan-emissioner (CH₄) (gruppe a)

Baggrund: Landbruget er en af hovedkilderne til metan- og nitrogenoxidemissioner, der begge er drivhusgasser, der er mange gange stærkere end CO₂. Disse gasser stammer især fra husdyrgødning. Forpligtelsen til at nedbringe drivhusgasserne med 8 % fra 2008-2012 har høj politisk prioritet i EU.

Indikator: *Aggregerede årlige CH₄-, N₂O- og CO₂-emissioner fra landbruget, vægtet med det globale opvarmningspotentiel.*

Forslag: Data om alle drivhusgasemissioner kan fås fra Det Europæiske Miljøagentur. Dataene kan forbedres ved indsamling af oplysninger om målrettet produktion (i anaerobiske tanke), opsamling og anvendelse af metan (det samme som naturgas) som energikilde på bedrifterne. Denne anvendelse har den dobbelte fordel, at metanemissionerne nedbringes, samtidig med at mængden af traditionel brændsel, der anvendes på bedriften, reduceres. Listen over kendetegn i forbindelse med strukturundersøgelserne kan udvides til også at omfatte indsamling af oplysninger om anlæg, deres kapacitet og anvendelse.

5.20. Indikator 20: Pesticidforurening af jorden (gruppe c)

Baggrund: Det skal påvises, i hvilket omfang pesticidrester ophobes i jordbunden.

Indikator/forslag: For at fastlægge og udarbejde denne indikator kræves en betydelig indsats i samarbejde med miljømyndighederne i form af validering ved hjælp af jordprøver.

5.21. Indikator 21: Vandforurening (gruppe c)

Baggrund: Fremgangsmåden er den samme som med hensyn til indikator 20. Der lægges vægt på forureningskilder som f.eks. tungmetaller og organiske kemikalier, herunder reststoffer fra veterinærprodukter (dvs. potentielle forurenende stoffer, som ikke er omfattet af indikator 30).

Indikator/forslag: Som indikator 20.

5.22. Indikator 22: Indvinding af grundvand (gruppe a/c)

Baggrund: Landbrugsbedrifternes direkte oppumpning af grundvand registreres sædvanligvis ikke, men det er den almindelige opfattelse, at det er en af hovedgrundene til den faldende grundvandsstand.

Indikator: *Årlig mængde grundvand, der oppumpes direkte af landbrugsbedrifterne fra grundvandskilder.*

Forslag: Det foreslås, at der på dette område indsamles data som foreslået for indikator 10. Kravene kan eventuelt udvides til også at omfatte selvforsyning og vil dermed omfatte kilden til det vand, bedriften selv oppumper, dvs. grundvand (fra en brønd) eller vand fra en flod eller vandløb.

5.23. Indikator 23: Jorderosion (gruppe a/b/c)

Baggrund: Mere end halvdelen af arealerne i Europa lider til en vis grad under jorderosion, som reducerer produktiviteten og forringer økosystemerne. Situationen er alvorligst i de sydeuropæiske lande, men også i den nordlige del af Europa kan den potentielle erosionsrisiko være stor, f.eks. fordi der i vinterperioden mangler beskyttende vegetation. Fysiske faktorer som klima, topografi og jordens beskaffenhed er af stor betydning i forbindelse med jorderosion, men de vigtigste faktorer er overfladedækket og landbrugets produktionsmetoder. Desuden kan jorderosion have sammenhæng med landbrugsmiljøforanstaltninger.

Indikatorer: Lokalisering og beregning af den *mængde overjord, der går tabt, og kort over erosionsrisikoen. Overfladedække og landbrugets produktionsmetoder i risikoområder.*

Forslag: På grundlag af en kombination af geografiske og harmoniserede data om de europæiske jordbundstyper, overfladedække, digitale terrænmodeller og meteorologiske data, kan man eventuelt ved opstilling af geo-spatiale modeller få konsekvente og harmoniserede kort over jorderosionsrisikoen.

5.24. Indikator 24: Ressourceudtømming: ændring af overfladedække (gruppe a)

Baggrund: En matrix over ændringerne i overfladedækket er af stor betydning, hvis man vil følge udviklingen. Ud fra et landbrugsmiljøsynspunkt er en matrix over arealanvendelsen, der viser tilførsel, fraførsel og interne ændringer i anvendelsen, et væsentligt krav.

Indikator: Matrix over *ændringer i overfladedækket efter art og størrelse.*

Forslag: Indførelse og regelmæssig ajourføring af LUCAS¹¹ vil gøre det muligt at udarbejde de nødvendige matrixer.

5.25. Indikator 25: Arternes genetiske diversitet (gruppe b)

Baggrund. Ved biodiversitet forstås levende organismers og organiske processers forskelligartethed. Biodiversitet består på tre niveauer:

- Genetisk diversitet - forskelligartetheden af genetiske byggesten fundet blandt en arts individuelle repræsentanter
- artsdiversitet - forskelligartetheden af levende organismer fundet på et bestemt sted, og

---

¹¹ Se 4.1.4 ovenfor.

- økosystemernes diversitet - forskelligartetheden af arter, økologiske funktioner og processer i forskellige fysiske omgivelser.

Selv om genetiske forbedringer kan bidrage til landbrugets produktivitet, kan de også bane vejen for en proces, der består i progressiv erosion af de genetiske bestande, hvorved landbrugsproduktionen bliver mere og mere sårbar over for risiciene i forbindelse med spredningen af nye skadedyr og sygdomme eller over for klimatiske ændringer.

Indikator: 1) *De vigtigste plantesorters/husdyraces samlede antal og produktionsandel* og 2) *antallet af nationale plantesorter/husdyracer, der er i fare for at uddø.*

Den første indikator viser biodiversitetens omfang i landbrugsproduktionen, herunder enhver forøgelse og formindskelse. Den anden indikator giver oplysninger om genetisk erosion og om uoprettelige tab af dele af den eksisterende genetiske reserve.

Forslag: Med hensyn til indikator 1 stammer de vigtigste oplysninger om afgrøder fra den fælles sortliste over landbrugsplantearter¹². Det vil være nødvendigt at supplere denne med et specifikt informationsnetværk.

5.26. **Indikator 26: Område af stor naturværdi, græsarealer osv. (gruppe b)**

Denne indikator er en del af indikator 4.

5.27. **Indikator 27: Produktion af vedvarende energikilder (gruppe a)**

Baggrund: Vedvarende energikilder som f.eks. biodiesel og træ kan bidrage til en reduktion af anvendelsen af fossilt brændsel og til netto-CO₂-emissioner.

Indikator: *Lavskov og rapsolie til fremstilling af biodiesel, produktionsareal og -mængde.*

Forslag: Der indsamles forvaltningsdata om dette spørgsmål. Alternativt kan strukturundersøgelserne og statistikkerne over den vegetabiliske produktion udvides til også at omfatte denne produktion.

5.28. **Indikator 28: Artsrigdom (gruppe d)**

Baggrund: Nogle arter, der er knyttet til typiske landbrugshabitater, kan anvendes som bioindikatorer for bestemte udviklinger i landbruget, selv om artsdiversiteten og antallet af individer kan blive påvirket af ikke-landbrugsmæssige forhold. Valget af arter og den omstændighed, at en tilstrækkelig lang overvågningsperiode er nødvendig for at kunne skelne naturlige påvirkninger, som f.eks. vejret, fra menneskeskabte ændringer, er nogle af de vanskeligheder, man støder på, når denne indikator skal udarbejdes. Der findes nogle eksempler på nationalt plan,

---

¹² Den fælles sortliste over landbrugsplantearter offentliggøres i henhold til artikel 18 i Rådets direktiv 70/457/EØF af 29. september 1970, om den fælles sortliste over landbrugsplantearter (EFT L 225 af 12.10.1970, s.1). Sortslisten blev offentliggjort første gang den 21. juli 1975 (EFT C 164 af 21.7.1975, s.1). Den ajourføres regelmæssigt. 21. udgave blev således offentliggjort den 9. november 1999 (EFT C 321A af 9.11.1999, s.1).

hovedsagelig baseret på fugletællinger. På grund af deres ringe tekniske karakter appellerer disse bioindikatorer til den brede offentlighed.

Indikator: Skal fastlægges på grundlag af data, der allerede er til rådighed. Det er af stor betydning, hvilke data der for øjeblikket er til rådighed, da lange tidsrækker er påkrævet.

Forslag: Videreudvikling af denne indikator.

5.29. Indikator 29: Jordbundskvalitet (gruppe d)

Baggrund: Det vigtigste politiske mål for jordbundsforvaltningen i landbruget på en miljøvenlig, økonomisk rentabel og samfundsmæssig acceptabel måde er at sikre jordbundens passende funktion, idet jordbunden er en begrænset ressource for landbrugsproduktionen. Ved at sammenholde kort over jordbundens "kapacitet" med kort over den nuværende arealanvendelse kan man fastlægge arealer, hvor der er et misforhold, arealer med potentiel risiko for jordbundsforringelse og desuden få oplysninger til brug for evaluering/overvågning/udvikling af strategier.

Indikator: *Landbrugsarealer, hvor der er et misforhold mellem jordbundens kapacitet og den nuværende eller fremtidige arealanvendelse.*

Forslag: 1) Jordbundens begrænsninger (topografi, roddybde, frugtbarhed, organisk kulstof, evnen til at holde på fugtigheden¹³, struktur) i Europa fastlægges (ved brug af et harmoniseret europæisk informationssystem over jordbunden, 2) egnede dyrkningsområder for bestemte afgrøder fastlægges, og 3) kort over jordbundens kapacitet sammenlignes med kort over arealanvendelsen.

5.30. Indikator 30: Nitrater/pesticider i vand (gruppe d)¹⁴

Baggrund: Landbruget er en af de vigtigste kilder til næringsstof- og pesticidreststoffer i grund- og overfladevand. Udviklingen af koncentrationerne i grund- og overfladevand er en indikator for, hvorvidt de foranstaltninger, der træffes i landbrugssektoren, lykkes. Ved hjælp af en geografisk analyse af resultaterne, vil problemerne kunne lokaliseres.

Indikator: Fastlæggelsen af indikatoren skal videreudvikles.

Forslag: Der er i princippet data til rådighed på nationalt plan og EU-plan, selv om der findes flere om nitrater end om pesticider. Dataene kan udvælges og præsenteres på forskellig måde, f.eks. under hensyntagen til den vigtigste arealanvendelse i indvindingsområdet. Der er behov for yderligere drøftelser mellem de politiske beslutningstagere, dataleverandørerne og miljøeksperterne for at fastlægge og opstille indikatoren.

---

¹³ Jordbundens evne til at holde på fugtigheden er i OECD blevet identificeret som en selvstændig indikator. Denne evne anses for at være meget vigtig i regioner, hvor der skiftevis er tørke, som begrænser jordens overfladedække, og stærk regn. I lande med voldsomme og hurtige vandløb og stærk regn er en god jordbundsstruktur med stor evne til at holde på fugtigheden af stor betydning for at forebygge oversvømmelser og jordskred, som kan indebære store omkostninger for samfundet.

¹⁴ De nødvendige indikatorer i forbindelse med indikatorområde 14, 30 og 31 er endnu ikke fastlagt og behandles derfor ikke i denne meddelelse.

5.31. Indikator 31: Grundvandsstand (gruppe d)

Baggrund: Landbrugets overindvinding af grundvand (jf. indikator 10), men også den indvinding andre brugere foretager, indebærer, at grundvandsstanden falder. Når et områdes hydrologi forstyrres, kan det få andre konsekvenser, f.eks. at saltvand trænger ind i de vandførende lag, således at ferskvandsreserverne formindskes.

Nogle lande har opstillet lange tidsrækker over grundvandsstanden i udvalgte målestationer. Det er nødvendigt for at kunne skelne vejrbedingede ændringer fra menneskeskabte påvirkninger. Så vidt vides, findes der ingen systematisk dataindsamling sted på EU-plan.

Indikator: Skal fastlægges.

Forslag: Yderligere arbejde er påkrævet for at klarlægge de forventninger, der stilles til denne indikator, og for at fastlægge den.

5.32. Indikator 32. Landskab (gruppe b)

Baggrund: Landskaberne kan bedømmes ved hjælp af analytiske indikatorer på forskellige niveauer. Forskelligartethed og sammensætning spiller en rolle ved beskrivelsen af landskaberne. Elementer som markernes struktur og udlægning, det samlede overfladedække, bygningernes fordeling og art, visuelle elementer (herunder aspekter som ensartethed, brakjord, tiltagende bebyggelse osv.) bidrager til billedet. Landbrugets enkelte bestanddele har særlig betydning, når det drejer sig om miljøforanstaltninger inden for landbrugssektoren.

Indikator: *Synlige karakteristiske elementer, antal og forskelligartethed* (skal fastlægges)

Forslag: Kommissionen har udarbejdet en fortegnelse over de nationale systemer, der anvendes til landskabsevaluering. Det igangværende arbejde med at validere og udvide disse tiltag, så de kan anvendes på EU-plan, skal fortsættes og intensiveres. Der vil blive optaget miljøspørgsmål i LUCAS. Svarene herpå vil sammen med fotografiske oplysninger fra undersøgelsepunkter bidrage til udarbejdelsen af indikatorer.

5.33. Indikator 33. Indvirkning på habitater og biodiversitet (gruppe c)

Baggrund: Landbruget bidrager til forvaltningen af det naturlige habitat både på de dyrkede arealer og på områderne mellem disse som f.eks. hegn, grøfter og andre afgrænsninger. Landbrugets bidrag til habitatbeskyttelse består i at forvalte dyrkede arealer på en sådan måde, at den naturlige flora og fauna bevares, og således at afgrænsningerne er i god stand. Dette kan komme i konflikt med økonomisk optimale produktionsmetoder.

Indikator: *Tætheden af lineære elementer og overfladedækkets forskelligartethed*, på bedriftsplan.

Forslag: Optagelse af miljøspørgsmål i LUCAS og supplerende spørgsmål i strukturundersøgelserne. Udvikling af metodologier til beregning af forskelligartetheden på grundlag af data fra strukturundersøgelserne og eventuel

anvendelse af oplysninger fra Corine Land Cover (CLC) (Corine-databasen for overfladedække) til fysisk opdeling af disse data.

5.34. **Indikator 34: Landbrugets andel i emissioner, nitratforurening, brug af vand (gruppe b)**

Baggrund: Landbruget er kun en af de sektorer, der bidrager til emissioner, forurening og vandbelastning. Det er vigtigt at få kendskab til landbrugets betydning i forhold til andre sektorer for at kunne vurdere, om problemet mest effektivt kan løses ved en målrettet indsats i landbruget.

Indikator: 1) *Drivhusgasemissioner* efter erhvervssektor. 2) *Nitrogenemissioner i vand* efter erhvervssektor. 3) *Brug af vand* efter erhvervssektor.

Forslag: 1) Med hensyn til drivhusgasser foreligger der et fuldt datasæt. 2) Der findes ingen enkelt metode til at skelne nitrater fra landbruget fra nitrater fra andre kilder. Der skal derfor udvikles modeller for at beregne afledningen af nitratholdigt vand fra landbrugsjord, nitrattilførslen fra industrien (hovedsagelig fødevarerindustrien) og nitrater fra andre kilder. 3) De nuværende spørgeskemaer til brug for vandstatistikker, bør udfyldes mere udførligt af medlemsstaterne.

5.35. **Indikator 35: Indvirkning på den landskabsmæssige diversitet (gruppe c)**

Baggrund: Landskabets diversitet er resultatet af naturlige forhold, udnyttelsen af jorden og samspillet mellem landbruget og andre brugere af arealer. Denne diversitet bør betragtes som en ressource og indeholder flere elementer under begrebet habitat.

Indikator: *Indeks for samlet diversitet og for landbrugsmæssig diversitet samt udviklingen gennem tiden.*

Forslag: Der er foretaget en undersøgelse af arealanvendelsens diversitet på grundlag af CLC¹⁵. Denne indsats vil blive videreudviklet ved hjælp af miljøspørgsmål og den interne punktnetværksdiversitet i LUCAS. Ved at integrere jordbundsdata, topografiske oplysninger og klimadata vil der blive opstillet en "naturlig" diversitetsgrænse. Ved hjælp af en matrix over ændringer fra LUCAS kan landbrugets bidrag til diversiteten og dens udvikling isoleres.

6. **KONKLUSIONER**

6.1. **Generelle krav**

Kommissionens forslag til hver enkelt af de indikatorer, der er opstillet i meddelelse KOM(2000) 20, fremgår af ovenstående. De omfatter bl.a. opstilling af en række krav, som skal opfyldes for at kunne fastlægge og beregne visse indikatorer. De er anført i form af en oversigt i skemaet nedenfor. Det skal understreges, at arbejdet i forbindelse med disse opgaver ikke kan udføres af Kommissionen alene, idet de nationale myndigheder og andre organer skal deltage fuldt ud heri, hvis opgaverne skal løses optimalt. Tidsplanen og også spørgsmålet om, hvorvidt arbejdet kan

---

¹⁵ From land cover to landscape diversity, Europa-Kommissionens og Det Europæiske Miljøagenturs fælles rapport, 2000.

udføres, vil i afgørende omfang afhænge af de ressourcer, alle deltagere stiller til rådighed hertil. Europa-Parlamentets og Rådets støtte vil være absolut påkrævet, hvis der skal gøres tilfredsstillende fremskridt. "Der må også tages hensyn til udvidelsen af EU. De nye medlemsstater forventes efter tiltrædelsen kun gradvis at kunne komme til at deltage fuldt ud i arbejdet".

6.2. Yderligere opgaver (Liste over henstillinger og tidsplan)

6.2.1. Prioritering

Kommissionen vil fortsat henlede beslutningstagernes opmærksomhed på, at arbejdet i forbindelse med landbrugsmiljøindikatorer har stor betydning, og at der er behov for, at der stilles passende ressourcer til rådighed for opgaverne i forbindelse hermed. Der vil især blive gjort en større indsats for at gøre opmærksom på de statistiske konsekvenser af politiske afgørelser. Der vil her være tale om en løbende proces.

6.2.2. Fortegnelser over datakilder

Det europæiske statistiske systems netværk for landbrugsstatistikker anvendes (via det normale program for arbejdsgruppens møder) til at ajourføre og supplere fortegnelserne over datakilder i forbindelse med landbrugsmiljøspørgsmål i medlemsstaterne og ansøgerlandene. Denne fortegnelse skal omfatte alle relevante datakilder og skal ikke begrænses til traditionelle statistiske kilder.

6.2.3. Dækningsområdet for undersøgelserne af landbrugsbedriftenes struktur og informationsnettet for landøkonomisk bogføring (INLB)

Disse to datakilders dækning af miljøkendetegn vil løbende blive undersøgt. Hvad angår INLB er der tale om en vedvarende proces. Kendetegnene i forbindelse med undersøgelserne af landbrugsbedriftenes struktur gennemgås i forbindelse med hver undersøgelse. Behandlingen af Kommissionens forslag med henblik på 2003-undersøgelsen vil være færdiggjort i første halvdel af 2001.

6.2.4. Geografisk opdeling

Der er udarbejdet forslag til et evalueringsprojekt, der går ud på at undersøge en opdeling af eksisterende data, så de geografisk fremstår mere relevante ud fra et miljømæssigt synspunkt. De første resultater forventes i 2002.

6.2.5. Administrative data

En gennemgang af de foregående afsnit i denne meddelelse fører til den konklusion, at det vil være mest omkostningseffektivt at anvende administrative data til beregningen af en række indikatorer. Der er imidlertid ofte i lovgivningen fastsat begrænsninger i anvendelsen af administrative data til statistiske formål. Kommissionen vil fremsætte forslag til ændring af denne lovgivning. Da ændringer af denne art skal ske ved en fælles beslutningsprocedure, er Rådets og Parlamentets holdning til denne gennemgang og deres støtte til den foreslåede indsats af afgørende betydning.

De tekniske spørgsmål i forbindelse med en hensigtsmæssig sammenkædning af administrative og statistiske data vil blive yderligere undersøgt, og der vil blive

fremsat forslag. Der bør navnlig lægges vægt på, at administrative data skal indberettes i en struktur, som stemmer overens med det statistiske system, særlig for så vidt angår den fysiske indberetningsenhed, så oplysningerne kan undersøges nærmere og kontrolleres.

Det nære samarbejde, der allerede findes mellem administratorer og statistikere med hensyn til forvaltning af statistiske kilder, vil blive udvidet til også at omfatte specifikationerne for nye og eksisterende administrative kilder.

6.2.6. *Pilotundersøgelser og forskning*

Hvad angår en række indikatorer, er det blevet fastslået, at der bedst kan gøres fremskridt ved hjælp af pilotundersøgelser eller yderligere forskning. Hvilke områder det drejer sig om, fremgår både af teksten og af følgende oversigtsskema.

<u>DPSIR reference</u>	<u>Gruppe</u>	<u>Nr.</u>	<u>Indikator</u>	<u>Datkilder</u>	<u>Krav</u>	<u>Aktioner</u>	
Den offentlige politik	b	1	Område, der er omfattet af støtte til miljøvenlig landbrug	Administrative	Adgang til administrative data	R	
		2	God landbrugspraksis	Administrative	Adgang til metode, medlemsstaternes undersøgelser Yderligere forskning	M,R,S	
	d	3	Miljømål	*	Yderligere undersøgelser og forskning	M	
		4	Naturbeskyttelse	Oplysninger i medlemsstaterne	Adgang til oplysninger	P,M,R	
		5.1	Priser på produkter fra økologisk landbrug	Statistikker over landbrugspriser	Udvidelse af dækningsområdet	P,E,S	
	a	5.2	Landbrugsindkomst i økologiske landbrug	INLB	Gennemførelse	E	
		6	Landbrugens uddannelsesniveau	Strukturundersøgelser Data om udviklingen i landdistrakterne	Nye kendetegn Adgang til administrative data	E,MR	
	a/c	a/b	7	Økologisk landbrug	Administrative data Ad hoc spørgeskema	Adgang til data Nye spørgsmål	R,E
			8	Gødningforbrug	INLB og andre kilder Ad hoc undersøgelse	Nye kendetegn Udarbejdelse	P,E
	a/c	a	9	Pesticidforbrug	Administrative data Resultater af TAPAS-aktioner	Vandrisikoindikator, forskning Adgang til data	P,S,R
10			Vandforbrug	INLB, specifikke undersøgelser	Nye kendetegn, udarbejdelse	E	
11			Energiforbrug	INLB	Nye kendetegn	E	
b	a	12	Topologiske ændringer	Nationale administrative registre	Adgang til data	P,M,R	
		13	Mønstre i den animalske/vegetabiliske produktion	Nationale undersøgelser	Adgang til oplysninger Fremme af harmonisering	R,M S,M	
a/c	d	14	Driftsmetoder	Ingen forslag	Yderligere undersøgelser og forskning	S	
		15	Intensivering/eksensivering	Strukturundersøgelser og INLB-data	Full udnyttelse af eksisterende kilder	P,S	
a	a/c	16	Diversificering	Strukturundersøgelser, GIS	Nye kendetegn og omgruppering af data fra strukturundersøgelserne	E,S	
		17	Marginalisering	Strukturundersøgelser, nationale data	Omgruppering af data, nye kendetegn, tilgængelighed	P,R,E,M	
Forurening	a	18	Jordens næringsstofbalance	Strukturundersøgelser og administrative data	Metodologisk udvikling	S,M,R	
		19	CH ₄ -emissioner	Fortegnelser (EØS, medlemsstaterne) Strukturundersøgelser	Adgang til eksisterende fortegnelser Nye kendetegn	M E	
	c	20	Pesticidforurening af jorden	*	Yderligere arbejde påkrævet	En	
		21	Vandforurening	*	Yderligere arbejde påkrævet	En	
		22	Indvinding af grundvand/vandbelastning	Undersøgelse Vandkilder	jf. indikator 10 Rådighed over data fra medlemsstaterne	R,M	
	a/b/c	a	23	Jorderosion	Eksisterende undersøgelser og GIS	Metodologisk udvikling	S, En
			24	Ændring af overfladedække	LUCCAS	Hensigtsmæssig anvendelse	L
	b	b	25	Genetisk diversitet	Administrative data	Supplerende undersøgelser	R,S
			26	Områder af stor naturværdi	NATURA 2000, CORINE land cover (CLC) og strukturundersøgelser	CLC ajourføring Integrering af kilder	E S
	a	a	27	Vedvarende energikilder	Administrative data, strukturundersøgelser	Adgang til data, nye kendetegn	R,E
28			Artsrigdom	Nationale data?	Behov for yderligere arbejde	M	
Naturressourcer	a	29	Jordbudsksvalitet	CLC og eksisterende data	Identificering af de mest anvendelige kilder	P,M, En	
		30	Nitrater/pesticider i vand	Nationale data?	Yderligere undersøgelser og forskning	M, En	
	d	31	Grundvandsstand	Nationale data?	Yderligere undersøgelser og forskning	M, En	
		32	Matrix for arealanvendelse	LUCCAS	Hensigtsmæssig anvendelse	L	

Indvirkning						
Habitater og biodiversitet	c	33	Habitater og biodiversitet	LUCAS Strukturundersøgelser/CLC	Hensigtsmæssig anvendelse Undersøgelse af fysisk opdeling	L S
	Natur-ressourcer	b	34.1	Drivhusgasemissioner	Eksisterende data	Opsstilling af modeller
b		34.2	Nitratforurening	Nationale data	Opsstilling af modeller og nationale data	M,S
Landskabsmæssig diversitet	b	34.3	Brug af vand	Spørgeskema om vand	Tilføjelse af nye punkter i spørgeskemaet	E
	c	35	Landbrugsmæssig og global diversitet	LUCAS CLC	Hensigtsmæssig anvendelse Ajourføring	L E

Aktion: R = Retforskrift med henblik på anvendelse af administrative data til statistikker og dataenes eventuelle integrering i statistiske kilder, E = På grundlag af eksisterende undersøgelser, M = anvendelse af data/metoder fra medlemsstaterne, S = undersøgelse / udvikling, L = LUCAS-undersøgelse, P = pilotundersøgelse, EN = miljødatabaser som f.eks. CORINE Land Cover og databaser over jordbund, klima osv.